

CONTACT

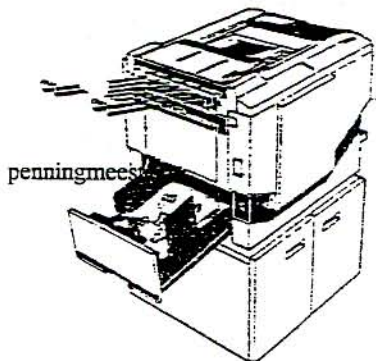
BLAD

72

september 97

**VOOR AL UW KOPIEER- EN BINDWERK
STICHTING ALLE - R - HANDE**

Dr. Kuypersstraat 4, 2991 GB Barendrecht
Tel. 0180 - 61 15 54

- Vervaardigen van ramen, deuren en kozijnen.
- Verzorgen van enkel- en dubbelglas.
- Inbraak preventie.
- Isolatie.

A. GROENEVELD
ONDERHOUDS - TIMMERBEDRIJF

Werkplaats:
Achterzeedijk 57
2992 SB Barendrecht
Tel. 0180 619685

Voordijk 359
2993 BB Barendrecht
Tel./Fax 0180 611183

**Loodgieter en Installatiebedrijf
Ton Blinde**

Leveren en plaatsen van badkamers en keukens
 * sanitair * douche- en badschermen
 * reparatie * onderhoud * watervoorzieningen

Devel 10 - 2991 RB Barendrecht - Tel. 01806-15096

Boekhandel BERT ONNINK
Middenbaan 82 - Barendrecht

- *De Kronijken van Vermaat,
van 1808 tot 1852* f 29,90
- *Prenten van Oud Rotterdam*
set van 6 stuks f 9,-

VIJFVINKEL
SCHOENEN
SPORTSHOP
SCHOENREPARATIE

MIDDENBAAN 98 2991 CT BARENDRECHT TEL. 0180-613221

Second Hand project
Kinder/Dameskleding
't Trefpunt (1e etage)
Dr. Kuypersstraat 4
Barendrecht
Tel.: 0180 - 61 15 54
Open ma t/m vr. 09.00 - 13.00 uur

LOONBEDRIJF
W.M. GROENENBOOM
Gespecialiseerd in
onderhoud van sloten e.d.
Voordijk 267 - 2992 AL
BARENDRECHT 0180 612617

**De warmste bakker
van Barendrecht**

MOOYAART
Doormanplein 4 0180-612619

Het Contactblad wordt mede gesteund door:

GEBR. KRAAIJEVELD BV Koedood 4a 2993 AL Barendrecht 3
VELO BEHEER BV Postbus 27 2990 AA Barendrecht

Al meer dan
100 jaar
bij de Watertoren

Contactblad

kwartaaluitgave van de Historische Vereniging Barendrecht

negentiende jaargang

verschijnt in maart, juni, september en december

Redactie

W. van Helden
tel. 0180 611970

B. Schooljan
tel. 0180 619658

Redactieadres

Korianderhof 3
2991 HD Barendrecht

Inhoud

nummer 72

P. Groenenboom

**"Het is warm in de stal.
Zet de bovendeur maar open."**
Hoeve Binnenland aan de Voordijk 332

1

Berend Schooljan

**"Maar verwondert u, dat ik het
nogh soo ver gesleept heb: ..."**
Uit het leven van Pieter van der Pols,
landbouwer te Katendrecht

6

Verenigingsnieuws

– Verslagen en mededelingen

13

De kopij voor het maart-, juni-, september- en decembernummer dient uiterlijk op respectievelijk 15 februari, 15 mei, 15 augustus en 15 november op het redactieadres te worden ingeleverd.

Overname van artikelen is alleen toegestaan met bronvermelding na overleg met de redactie.

ISSN 0169 – 5460

Op de omslag:

Hoeve Binnenland aan de Voordijk. Opname uit de winter 1993-'94. Zie p. 1

Foto: Collectie fam. Van den Berg, Barendrecht

**“HET IS WARM IN DE STAL.
ZET DE BOVENDEUR MAAR OPEN.”**

HOEVE BINNENLAND AAN DE VOORDIJK 332

P. Groenenboom

Ik hoor het mijn vader nog zeggen. Als in het voorjaar de buitentemperatuur opliep, dan kon het 's morgens in de stal behoorlijk warm zijn. Het werd dan te warm voor de koeien. Ook de melker zat dan te zweten onder de koe. Als ik daar aan terugdenk – voor mij nu zo'n vijfenveertig jaar geleden – dan komt er weer heel wat boven.

Dat melken bijvoorbeeld. De melkers zaten altijd naast elkaar onder de koeien. Koe na koe kwam aan de beurt om gemolken te worden. Het was dus niet zo moeilijk een gesprek te beginnen. Soms was er druk overleg. Een andere keer was het stil: dan werd er niets gezegd. De stilte werd dan slechts doorbroken door de sjelpende melkstralen in de nog lege metalen melkammer. Of je hoorde de stralen dof plonzen in de allengs voller wordende emmer.

Het maakte ook een groot verschil met wie je samen die twaalf tot twintig koeien moest melken. De een heeft soms meer gespreksstof dan de ander. De een – mijn vader bijvoorbeeld – wilde alles graag regelen voordat hij 's morgens om zeven uur van de boerderij vertrok. De ander dacht misschien in stilte na over wat er zich die avond tevoren had afgespeeld. En dat konden heel verschillende dingen zijn. Voor de een kon dat een lange en late vergadering geweest zijn. De ander dacht misschien aan een meisje dat hij de vorige avond ontmoet had of aan de verkering die was uit gegaan. Kortom, er kon zich al veel afspelen in die vroege uren van de dag. Bij het licht van de petroleumlamp is in die melkstallen heel wat gesproken en gedacht.

Waarom, zult u zich afvragen, komt de schrijver met dit verhaal? Wel, beste lezeressen en lezers, ik zal het u laten weten.

Als ik op gezette tijden 's morgens om half zeven over de Voordijk in Barendrecht fiets, dan staat bij een zekere boerderij de bovendeur van een staldeur bijna altijd open. Niet omdat het warm zal zijn in die boerderij. Koeien worden daar al heel lang niet meer gemolken. Ook denk ik dat het bij de huidige bewoner nooit opgekomen zal zijn dat ik bij die geopende deur steeds weer moest denken aan vroeger. Hij heeft waarschijnlijk nooit gemolken. Hij is geen boerenzoon. De bewoner is namelijk een aannemer: Jaap van den Berg. Hij woont op die boerderij. Hij zet 's morgens vroeg die staldeur open.*)

Door zijn handelen begon het bij mij te kriebelen wat door te geven over de geschiedenis van deze prachtige grote gerestaureerde boerderij, *Hoeve Binnenland* aan de Voordijk 332. Daar komt voor Jaap nog bij dat zijn overgrootmoeder, Maaïke Stijntje Groenenboom, uit dezelfde Groenenboomtak stamt als Leendert Groenenboom, die van 1786 tot 1829 op deze plaats woonde. Hij was weer de overgrootvader van Maaïke Stijntje.

Hoe zit dat dan allemaal? Hoe is dat daar gegaan?

Op 28 mei 1626 was Clement Bastiaanz eigenaar van deze boerderij. Dat kunnen we opmaken uit in een akte genoemde belendingen van een boerderij die er ten westen naast heeft gestaan. Verschillende andere akten en bronnen bevestigen ook het bestaan van deze verdwenen boerderij. Zij stond dus tussen de 1e Carnisseweg en *Hoeve Binnenland*.

Als de grond op deze plaats in de herfst geploegd ligt, dan kun je aan de kleur van de grond nog zien waar zij gestaan heeft. Op dezelfde hoogte zijn in de sloot daarvoor nog resten te vinden van een brug. Die heeft waarschijnlijk als uitpad voor deze niet meer bestaande boerderij gediend.

De volgende gevonden akte is gedateerd op 22 april 1754. Op die datum verkocht Anna de Vries, wonende te Dordrecht, een 36e part in deze boerderij aan mejuffrouw Cornelia Mathild van Hoesen te Dordrecht voor f 250. In het brandweercohier van 1732 worden de dames Adriana, Maria en Anna de Vries al genoemd. Zij waren dus de volgende eigenaressen. De oppervlakte van de boerderij en het land daarbij was 26 morgen en 500 roe.

De volgende eigendomsoverdracht was op 22 april 1767. De ongehuwde dames Cornelia Mathild van Hoesen, Engelina Samuela Maria van Hoesen en Christina Keunen verkochten toen hun bezit aan de ongehuwde broers en zusters Van Driel uit Rijsoord. Dat waren Arij, Pieter, Jorisje en Pietertje van Driel. Ze moesten er f 10.000,- voor betalen.

De familie Van Driel bleef in Rijsoord aan de Waaldijk wonen en kwam niet naar de Voordijk. Hun leeftijd (± vijftig jaar) was er ook niet meer naar om nog eens opnieuw te beginnen. De boerderij werd in die tijd verhuurd aan Jacobus Jansse Leeuwenburg.

In de koopakte wordt hun bezit als volgt omschreven: *een woning bestaande in een huis, schuur en keet met 23 mergen en 100 roeden wei- en zaailand, staande en gelegen in het Oude Binnenland van West-Barendrecht*. Ook de plantage daar voor en achter staande was daar bij inbegrepen.

Na het overlijden van de pachter Jacobus Leeuwenburg werd de boerderij gepacht en bewoond door een achterneef van de familie Van Driel, Willem van Driel uit Heerjansdam. Willem was op 10 oktober 1745 in Heerjansdam gedoopt. Hij trouwde in april 1773 met Lena Tol. Lena was een zus van Jan Tol van de *Roobol-stee*. (Zie Contactblad 70 van maart 1997.)

Na het overlijden van Willem op 17 maart 1785 hertrouwde Lena op 2 juli 1786 met Leendert Groenenboom (1758–1829). Uit haar eerste huwelijk waren twee zonen en twee

dochter geboren. Haar huwelijk met Leendert bleef kinderloos. Lena overleed op 6 juni 1805. Nog in dat zelfde jaar hertrouwde Leendert, op 4 november 1805. Hij nam zijn bijnaam buurmeisje, Niesje Streefkerk van de boerderij *Zuidhove*, tot vrouw.

Op 25 april 1809 kwam het bezit op naam van Leendert te staan. Hij kocht de boerderij toen van zijn vrouws tante Rookje Ingense van der Jagt, weduwe van Arij Pieters Streefkerk. Hoe was de boerderij van de familie Van Driel dan weer in handen van de familie Streefkerk gekomen? Wel, de ongehuwde broers en zusters Van Driel hadden nog een zuster Lijntje gehad, die al was overleden. Zij was gehuwd geweest met Pieter Jans Streefkerk. Uit dat huwelijk waren twee zonen geboren, Cornelis en Arij.

Cornelis trouwde met Geertrui Vermaat. Zij kwamen op de boerderij *Zuidhove*. Hun dochter Niesje Streefkerk werd daar geboren en zij trouwde met Leendert Groenenboom. Arij trouwde met Rookje Ingense van der Jagt. Nadat Arij was overleden verkocht Rookje Ingense van der Jagt, op wier naam de boerderij toen stond, haar bezit aan Leendert Groenenboom. Boerderij en landerijen vertegenwoordigden een waarde van f 11.500,-. Leendert leende daarvoor f 6.000,- bij de kinderen van Jan Schouten te Dordrecht.

Op bovengenoemde datum - 25 april 1809 - verkocht Leendert Groenenboom zijn boerderijtje aan de Voordijk, dat hij al bezat, aan Pleun van der Graaf voor f 300,-. Dit boerderijtje - nu woonhuis - is nog steeds te vinden aan de Voordijk, onder nummer 460, en wordt bewoond door Arie Barendregt. Het staat op de hoek van de Vrijenburgweg en de Voordijk.

Leendert overleed in 1829 en Niesje op 15 december 1853. Uit hun huwelijk waren twee zonen en vier dochters geboren:

1. *Jan*, geb. 12-12-1806, huwde 1836 Pietje Stehouwer.
Jan ging na zijn huwelijk naar Groote Lindt. Later (1851) woont hij weer aan de Middeldijk 84-86 te Barendrecht.
2. *Cornelis*, geb. 4-3-1810, huwde 1838 Maaïke Noordzij, geb. 1814.
Maaïke overleed al in haar huwelijksjaar 1838. Cornelis heeft met zijn moeder de boerderij gerund tot aan haar overlijden. Na het overlijden van Cornelis in 1859 werd zijn deel uit de erfenis onder zijn broer en zusters verdeeld.
3. *Maria*, geb. 14-7-1808, huwde 1827 Meeuwis Visser uit Rijsoord. Huwde 1859 Adrianus van der Poel uit Kleine Lindt.
4. *Geertrui*, geb. 1812. Huwde 1833 Hendrik de Koning, geb. 1810 te Rijsoord.
5. *Lena*, geb. 1814. Huwde 1836 Arie Dekker, geb. 1809 te Kijfhoek.
6. *Janna*, geb. 1818. Huwde 1839 Leendert Pons, geb. 1808 te Pernis.

Op 24 april 1854 werden de goederen, na het overlijden van de beide ouders, onder de kinderen verdeeld. De vier kinderen uit het eerste huwelijk van Lena Tol werden hier niet meer genoemd. Ieder van de Groenenboom-kinderen kreeg voor een waarde van f 8500. De oudste zoon Jan erfde de boerderij en acht hectare land.

Drie weken daarna deed hij de boerderij en het land over aan zijn zwager Arie Dekker voor f 10.000,-. In de akte staat precies dezelfde omschrijving als in de akte waarin hij zelf eigenaar werd. Een mooie winst gemaakt? Of zou er hier meer verkocht zijn? In de akte vinden we daarover niets terug.

Vierenveertig jaar was de naam Groenenboom aan deze boerderij verbonden en daarna nog twintig jaar voor de helft door de naam van zijn dochter Lena Groenenboom. Van haar is nog een foto bewaard gebleven. Zo op deze foto te zien is zij een sterke en robuuste dame geweest.

Ook haar vader heeft zijn sporen nagelaten. In heel wat akten ben ik hem als schepen tegengekomen. Ook een stuk land langs de Carnisseweg droeg zijn naam.

De volgende eigenaars/bewoners waren dus:

- *Arie Dekker* (1809-1897), huwde 1836 *Lena Groenenboom* (1814-1874).
Tijdens hun bewoning heeft de boerderij, op 11 november 1864, in brand gestaan. Op 10 december 1881 deed Dekker zijn bezittingen over aan zijn zoon *Dionisius*.
- *Dionisius Dekker* (1854-1918), huwde 1881 *Hendrika Leenheer* (1855-1912).
Ook tijdens het beheer van dit echtpaar ging de boerderij in vlammen op.
Twee zonen werden er uit dit huwelijk geboren:
  1. *Arie Leendert*; huwde *Helena Bastiaantje Barendregt*. Arie en Helena boerden op de *Westerhoeve* aan de Voordijk 388.
  2. *Cornelis*; huwde *Catharina Rocusina v.d. Hoek*. *Cornelis* (Cees) nam het bedrijf van zijn vader op 12-7-1913 over voor f 18.500,-.

Na *Cornelis* boerden vanaf 1942 zijn zonen *Dionisius* en *Jan* een aantal jaren samen op het bedrijf. Naast landbouwers waren de gebroeders Dekker ook fruittelers en loonwerkers. *Cornelis* hield zich naast het boerenbedrijf ook bezig met paarden fokken. Verder was hij dijkgraaf en wethouder.

Na het overlijden op jonge leeftijd - 48 jaar - van *Dionisius* op 15 januari 1959 is *Jan Dekker* alleen verder gegaan op dit bedrijf.

- *Jan Dekker* (1914-1976), huwde *Jacoba Johanna Huyser* (1921).

Na *Jan Dekker* nam zijn zoon *Jacobus Hendrik* het bedrijf over, tot 1987. *Jacobus Hendrik* en zijn vrouw *Henny Vis* gingen in dat jaar naar een boerderij in de Mariapolder in de Hoeksche Waard en de boerderij aan de Voordijk werd verkocht aan het Bureau Beheer Landbouwgronden (BBL). De woning is in die tijd door het BBL aan verschillende mensen verhuurd.

In 1992 is zij gekocht door de aannemer Jaap van den Berg. Hij heeft de boerderij weer in haar oorspronkelijke staat teruggebracht en geheel gerenoveerd. Het zal hem wel een flinke duit gekost hebben, maar wij Barendrechters zijn er bijzonder blij mee.

Ter verduidelijking nog een stukje genealogie van bovengenoemde Groenenboomstam.

- *Pleun Willemszoon* (1580–1619) te Barendrecht.
- *Leendert Groenenboom* (1609–1665). Hij was landbouwer te Rhooon op een boerderij die stond – en er staat er nog een op die plaats – op de hoek van de Oudeweg en de Rijdsdijk.
- *Pleun Groenenboom* (1650–1709). Hij was landbouwer op de *Boogert-stee*. Dat was de boerderij waarvan de fundamenten op de Koedood zijn opgegraven en in kaart gebracht.
- *Leendert Groenenboom*; huwde Marijke Sneep. Landbouwer in Nieuw-Beijerland in de buurtschap Den Hitzert in de Hoeksche Waard.
- *Pleun Groenenboom* (1714–1797); Oud-Beijerland.
- *Jan Groenenboom* (1719–1807). Hij kocht in 1756 de boerderij nu Middeldijk 115. Zijn zoon Leendert is op deze boerderij geboren.
- *Leendert Groenenboom* (1758–1829). Hij was de man van *Hoeve Binnenland*.
- *Jan Groenenboom* (1806–1879). Hij boerde aan de Middeldijk 84–86 te Barendrecht.
- *Leendert Groenenboom* (1836–1899). Landbouwer aan de Middeldijk 84–86.
- *Maaïke Stijntje Groenenboom* (1874–1939); huwde Jacob van den Berg (1873–1943).
- *Jan van den Berg* (1913–1993), huwde 1942 Adriana Geertje Sabel (1916). Uit dit huwelijk werd op 2 maart 1953 *Jacob Anthonie van den Berg* geboren. Hij trouwde in 1975 met Cornelia Maria de Deugd (geb. 21 juli 1955). Zij zijn alweer een jaar of vijf de trotse eigenaren en bewoners van *Hoeve Binnenland*.

NOOT

- *) Toen schrijver dezes Jaap dit artikel vooraf liet lezen vertelde hij mij waarom hij iedere morgen die bovendeur openzet. De boerderij wordt namelijk ook nog bewoond door zwaluwen. En evenals de raaf in de ark van Noach door het venster uit en in ging zo gaan de zwaluwen op een gemakkelijke manier 's morgens naar buiten.

**“... MAAR VERWONDERT U,
DAT IK HET NOGH SOO VER GESLEEPT HEB: ...”**

**UIT HET LEVEN VAN PIETER VAN DER POLS,
LANDBOUWER TE KATENDRECHT**

Berend Schooljan

Van de heer P. Groenenboom kreeg ik een fotokopie in handen – hij had deze van een derde in bruikleen – van een soort kroniek, geschreven door een zekere Pieter van der Pols, landbouwer en afkomstig uit Katendrecht. Het is een document waarin hij verslag doet van gebeurtenissen en ontwikkelingen in de maatschappij waarvan hij in zijn leven getuige was. Een document dat zonder meer opmerkelijk genoemd mag worden, niet om zijn literaire kwaliteiten – die zijn echt niet aanwezig –, maar om het feit dat wij hier te maken hebben met een tekst, waarin ons een beeld geschetst wordt van het maatschappelijk reilen en zeilen in een plattelandsgemeenschap in de achttiende eeuw, bezien, niet door de ogen van een buitenstaander, maar van binnenuit, door een lid van die gemeenschap zelf. Wij mogen hopen dat er nog meer van dergelijke documenten binnen ons gezichtsveld komen.

INLEIDING

Wie was Pieter van der Pols? Kunnen wij uit zijn geschrift een redelijk betrouwbare voorstelling van zijn persoon krijgen, van zijn plaats in de maatschappij en de ideeën waar hij voor stond? In zekere zin wel. Uit de tekst treedt ons een man tegemoet die een bovengemiddelde belangstelling aan den dag legde voor de maatschappelijke en politieke ontwikkelingen van zijn tijd. En wij weten dit nu, juist omdat hij blijken daarvan te boek heeft gesteld. Hij schafte zich, zoals hij dat noemde, een memorieboek aan om zijn bevindingen voor het nageslacht te bewaren, zodat deze en gene die daartoe lust hadden nog eens konden nalezen hoe het in vroeger dagen met de maatschappij was gesteld.

Van der Pols was zich duidelijk bewust van het belang dat informatie over allerlei facetten van de samenleving voor de mensen kon hebben. Hij stak daarin ook met kop en schouders boven zijn omgeving uit. Dat bracht zijn positie ook met zich mee. Weliswaar was hij landbouwer als alle andere in Katendrecht – in de achttiende eeuw een kleine boerengemeenschap – maar onder hen nam hij een vooraanstaande plaats in. Zo bekleedde Pieter van der Pols verschillende functies in het openbaar en kerkelijk bestuur. Ambten trouwens die ook aan andere leden binnen zijn familie, eigen of aangetrouwd, vergeven werden. Dat was destijds overigens vaste re-

gel in onze Republiek: publieke functies werden onder een beperkt aantal families verdeeld. Zij betekenden voor hem geen vetpot — wel veel rompslomp —, maar met goed fatsoen bedanken voor de eer kon eigenlijk niet.

In die positie kwam hem veel ter kennis, waar anderen van verstoken bleven. Die meerdere informatie stelde hem ook in staat — beter dan menig plaatsgenoot — gebeurtenissen op hun merites te beoordelen. In de Katendrechtse verhoudingen was Pieter van der Pols dus zonder meer een belangrijk persoon.

Hij leefde in een tijd van grote maatschappelijke en politieke onrust: opstandige bewegingen, oorlogen; het grote leed dat allen raakte kreeg zijn plaats. Maar ook de ramspoed die zich beperkte tot de eigen kleine gemeenschap en haar direct — en vele malen harder — trof: misoogsten, veeziekten, watersnood. Er was waarachtig niet veel voor nodig om aan de bedelstaf te geraken.

Van der Pols doet zijn relaas als een kroniekschrijver. Hij beweert afstand tot zijn onderwerpen. Maar van handhaving van enige consistentie in de opbouw van de tekst is volstrekt geen sprake: hij springt werkelijk van de hak op de tak. Een oorlog ver van huis, verbanning van inwoners uit Rhoon, terugblikken op ramspoedige jaren, de arrestatie van een paardendief, bespiegelingen over de juiste levenswandel, als een bonte lappendeken in ordeloze afwisseling aan elkaar gestikt.

Die bespiegelingen over de juiste levenswandel, waarmee Van der Pols zijn beschrijvingen lardeert, zijn vrij nadrukkelijk aanwezig. Zij komen neer op waarschuwingen en vermaningen aan het adres van zijn tijdgenoten om hen er van proberen te overtuigen hoe verderfelijke de weg is die het Nederlandse volk is ingeslagen. En daarbij doet hij ter ondersteuning van zijn betoog een beroep op bijbelteksten. Op die momenten is Pieter van der Pols aan het moraliseren. Dan ook verraadt hij duidelijk zijn behoudende gezindheid. Alhoewel, hij kan ons gemakkelijk op het verkeerde been zetten. Het is maar helemaal de vraag hoeveel van de kritiek uit eigen koker komt. Heel goed is mogelijk dat Van der Pols' verzuchtingen over de teloorgang van normen en waarden — juist ook omdat ze vergezeld gaan van voorbeelden uit de bijbelse geschiedenis — afkomstig zijn van de kansel. In de kerkdiensten spiegelde de predikant ongetwijfeld het reilen en zeilen in de Republiek aan de lotgevallen van de Israëlieten in bijbelse tijden. Wat de joden overkwam wanneer ze zich van God afwendden zou ook ons volk treffen indien het niet van zijn dwaalwegen terugkeerde. Aldus de dominee. Aldus Van der Pols.

Toch klinkt ook her en der zijn eigen mening door. Pieter van der Pols uit Katendrecht was — ik heb het al eerder vastgesteld — een vooraanstaand inwoner van zijn dorp. Dank zij deze nalatenschap wordt ons, hoe beperkt ook, een blik gegund in het leven van een boerengemeenschap in de achttiende eeuw in voor- en tegenspoed.

De tekst

De tekst is ons overgeleverd in een handgeschreven afschrift, met een omvang van bijna 24½ pagina's in het formaat van ca 17x27 cm. Wij hebben dus niet meer de beschikking over het origineel.

De kopiïst wekt de indruk zijn tekst nauwkeurig te hebben afgeschreven: interpunctie is zo goed als geheel afwezig. Ten einde de leesbaarheid van de tekst te vergroten heb ik, overal waar het mij dienstig voorkwam, leestekens ingevoegd. De zinnen liet ik evenwel niet met een hoofdletter beginnen. Dit om de authenticiteit van de

tekst zo veel mogelijk in stand te houden.

Dan de datering van de tekst. Wanneer is Van der Pols aan zijn 'memorieboek' begonnen? Het jaar 1750 lijkt aannemelijk, omdat het in het opschrift wordt vermeld, maar met die veronderstelling laten wij ons om de tuin leiden. In het eerste deel is al sprake van het jaar 1770 ('In 1770 weer huer gemaakt'). Dat betekent dat pas ná dat jaar de eerste regels op papier zijn gezet. Vervolgens, in de tweede aflevering, gaat onze kroniekschrijver weer terug naar het begin van zijn eeuw, om te eindigen bij 1748. De terugblik op het verleden – en het gaat om decennia – in deze eerste twee delen is kenmerkend voor Van der Pols' berichtgeving. In het derde deel pakt hij de draad weer op in 1747 en beschrijft uitvoerig de wederwaardigheden in het jaar 1748, een jaar van grote politieke beroering. Deel IV, het laatste deel, omspannt het tijdvak 1749–1753. En daar eindigt Van der Pols zijn berichtgeving abrupt.

In de laatste beide stukken komen nauwelijks nog *flashbacks* voor; dan houdt hij ook consequenter de chronologie in het beschrijven van de gebeurtenissen in acht.

Wij missen dus de periode van 1753 tot 1770. Is de oorspronkelijke tekst dan omvangrijker geweest? Ik denk het wel. In de eerste plaats mogen wij dat afleiden uit het plotselinge afbreken van de optekeningen. Een nog duidelijker ondersteuning van deze theorie geeft ons Van der Pols zelf in deel IV, waarin hij verwijst naar 'foelie 33 het 4^e regel'. Kennelijk zijn er meer pagina's geweest dan de ruim vierentwintig die voor ons in afschrift bewaard zijn gebleven.

I

“EN SOO BENNE WIJ AL HEEN GESOKKELT TOT HIER TOE”

GENEALOGIE VAN DE FAMILIE – AANKOOP VAN HET FAMILIE-
GOED ALSMEDE LANDERIJEN – VERDELING VAN DE NALATEN-
SCHAP DER OUDERS – DE FINANCIËLE OMSTANDIGHEDEN –
BEKLEDING VAN OPENBARE AMBTEN – VERPACHTING VAN
LAND

Comt vrij in mijn comptor

En zit in alle hoecken,

Maar houdt handen in de mouw

En oogen uit mijn boecken.

P. van der Pols resydeerende

tot Catendregt 1750.

Ik, Pieter van der Pols, ben hier in Catendregt bij oom Cornelis Intvelt koo-
men woonen op den 3 Meij 1717 en mijn grootvader, Pieter Cornelise Intvelt, is oock op
deese plaas koomen woonen op den 30 Desember 1646. oock bij sijn oom en muij, sus-

ter en broeder, nooit getrouwt geweest. Haar naamen waeren Trijntie en Jacob Aarse Oost-[hoek?], oud en uitgeleefd en ik bij overlevering verstaan, dat in de tijt van 300 jaar nooit en is vervreemt geweest deese wooning: en die 13 hont¹ weij in Katendregt van geslaght tot geslaght beheerst.

Grootvader Pieter int velt heeft gehad 6 kinderen: Aart, Kees en Dirck en 3 dogters: Leentie, Lysbet, Anna mijn moeder en mijn grootvader Huigh Leenderse is gebooren geweest onder Rydderkerck en heeft die wooningh daar mijn vader en ik gebooren sijn gekoft en heeft 4 kinderen gehad: Jan en Pluen, Maeike en Grietie. mijn grootvader Pieter Intvelt troude met Maeiken Dr[...] op den 30 Desember 1646. Leentje Pieters Intvelt is gebooren [...] September 1643. Aart Intvelt is gebooren den 15 Meij 1650. Cornelis Intvelt is gebooren den 11 July 1653. Lysbet Intvelt is gebooren den 2 July 1656. Dirck Intvelt is gebooren den 23 April 1659. moeder Anna Pieters Intvelt is gebooren den 15 Jannewary 1662.

mijn vader en moeder troudeden tweeden Pysterdagh, sijnde 4 Juny 1692. Maeike Pluen van der Pols is gebooren den 14 Maart 1693. Pieter van der Pols is geboren den 19 Augustus 1695. Huigh is geboren 10 Meij 1697. Maeyke Pluene van der Pols is gebore den 1 Junij 1698. Huigh van der Pols is geboren den 1 Maart 1702.

den 2 Mey 1719 is mijn oom Cornelis Pieterse Intvelt gerust. den 29 Desember 1719 is mijn vader Pluen van der Pols in den Heer gerust. mijn moeder Anna Pieters Intvelt is gerust op den 20 January 1724. Huigh van der Pols en Jaentie Plisier trouden den 26 Maart 1731. den 12 July 1734 storf mijn swager Heinderik Blommert. den 25 ditto verdronck Cornelis Heinderikse Blommert, 13 dagen na sy vaders doot. mijne Pieter van der Pols is van de kinderzieckte gestorven den 22 February 1755.

1719. Ik, Pieter van der Pols, heb met toestemmingh van mijn ouwers deese plaas gekoft, $\frac{2}{3}$ parte van mijn noom Dirck Man Intvelt en de kinderen van mijn muij Leentie Man Intvelt, alsmeede erfgenaame van mijn noom Kornelis Man intvelt met $\frac{2}{3}$ parte in de landerije om en voor de somme van 8500 gulde. daar had ik voor 11 morgge 400 roede landt: 10 morgge 1 hond in de Hille en 1 morgge in Katendregt en $\frac{1}{2}$ marge in Sareloos en een huis op het dorp van Sareloos en een oblegacy van 500 gulden en voors paarde, koeie, bou- en molke gereeschap en al den inboel, huisraat, soo van bedde, potte, panne, kaste, kasse, soo als rijde en seilde met al de bruik lande die der waare en die bestonden in 20 morgge 50 roede land, waarvan ik op den 18 Desember 1723 heb gekoft 5 morgge 4 hont en 50 roede an de kortewegh van de heer Scherpeseel om 2156 gulde in koop, behalve de onkoste int openbaar verkoft.

den 4 November 1734 weer gekoft 4 marge om 1608, behalve de onkoste int openbaar gekoft van een uitheems heer, een baron. den 4 Juny 1728 gekoft 2 marge 3

1. Landmaat ter grootte van 100 vierkante roeden. Zes hond is een Rijnlandse morgen.

hondt om en voor de somme van 500 gulde, ook al behalve de onkoste int openbaar gekoft van den heer Arkenbout. alle geleege in de Hille, same 12 morge 150 roede en vant te vooren 7 morge 5 hont is saame 20-0-5. den 8 Desember 1741 heb ik gekoft 3 perseelle weijlandt in katendregt om en voor de somme van *f* 3550: eerst 10 hont om *f*. 1000, het 2^e perseel groot 2 marge 1 hont om *f* 1300, het 3^e om *f* 1250. De 2 marge 50 roede allemaal *f* 600 de marge, maakt same *f* 3550 om het leen te verheffe en de openbare onkoste vant pontgelt setra *f* 392:12, soo dat ik maar 2 morge bruikland meer heb en dit lant in Sareloos hoort ant Prooveniershuis² te Rotterdam. in de Hille 20 marge 50 roede, in katendregt 5 morge 5 hont 50 roede, is net 26 morge eige landt, behalve de paale die der in staan, het welk niet houft te verwonderen.

maar verwondert u, dat ik het nogh soo ver gesleept heb. duer al die naare jaare vol rampe en tegenspoede ik heb 2 à 3 en twintigh jaaren gebouwe, maar ik hebber niet veel van overgehewe. vader en moeder liete mij op de eiere sitte. ik most mijn selve schoen en kleen. sij gaave mijn niet en ik gaf haar niet, tot tertijt toe dat mijn moeder quam te sterve op den 20 Jannewarij 1724. toen nam Huigh wat schult over, want die bleef ook soo sitte. Swager Blom en sus die name soo wat huisraat van mijn en van Huige, elk een stuk landt en het huis op het dorp en sij had wat gelt gehad, toen sij met Blomme troude en dat hiel sij en soo waare wij sonder voor of tegenspraak gekavelt, sonder hamerslagh te hooren of te sien geen mens als wij met ons viere en Huigh was nog onmondigh. Sijn voogde waren Pieter Wouterse Opsluis en Pieter van Oosten, hoewel sij der niet bij hadden gewest. doen wij deelde en kavelde stemde het toe. wij gunden het malkander soo wel of wij het selver hadden. Huigh sou de derdalf marge an de nieuw wegh, die an suster Maaeike toe quam, in huer houde om *f* 40 of *f* 16 de marge ordonare laste voor sijn laste exterordenaar voor haar. en soo benne wij al heen gesokkelt tot hier toe.

wij sijn hier met ons drien. wij hebben geen noome of muye, nigte of neeve hier te landt, soo dat wij met niemant raat of daad kennen houde als met malkander en met Godt. die heeft mij dikmals gered: als ik geen raat meer wist heeft mij de Heer altyt geholpe. ik heb ook nooit gehoort datter imant van ons famylie van kark of arme is geholpe. sij hebbe altyt haar nodruft gewonnen en haar eigen brood gegeten. God komter de eer van toe. Heb ook nooit gehoort van groote rijkdom. sij hebbe met bouwe en werke haar kost moete winnen. van dees ben ik den geseegenste die ik onder mijn geslaght oeit gehoort heb, die met soo klein beslagh sijn broodt eet. en ik ben Godt sij gelooft nogh niet onder de minste van Katendreght maar een van de eerste.

Geliefse mijn amten te weeten. maar ik kander niet vet van eete. ik ben al in de jaaren 1732 heemeraet en scheepe geworden en heeft als scheepe den meesten tijt gekontenuweert. ook hooge waarsman voor altyt en ook wel laage waarsman³.

2. Gesticht waarin men zich tegen betaling van een bepaalde som verblijf en verzorging kocht.

3. Lid van een college voor het dagelijks bestuur (op het platteland).

ook ben ik kollektuer over Katendregt. wel wort mijn niet al veel toebetrouwt. en dat is begonnen den 1 Jannewarij 1750. de imposte die ik ontfang sijn vant gemaal, vant sout en seep, van wijn en asijn, vant bestiaal⁴ oft slaght, van alle gedisteleerde waateren, van boter.

dat werk wiert mij soo tuis gestiert van gekommeteerde raade uit den Haagh, maar schout en geregte hadde mij over geschreeven. ik nam het an: ik wou om eers wil niet bedancke, maar tis lastig voor ymant dieder soo eerst in komt en tis lastigh voor mij omdat ik het schrijve en sijfferen niet wel en ken. ik heb maar 3 of 4 weeke int school geschreeven. maar ik hadter wel sin in, soodat ik mijn selve wel geoeffent heb in mijn jeught. maar ik had niet gedaght tot soo een einde dat ik daar nogh gelt sou mee verdienen in mijnen ouden dagh. o juegh, oeffent u dogh in u jonkheit. het sal u tot teergelt verstreкке als gij oud geworden sijt. ik heb van mij kinsheit of altyt sin in boecke gehad en ook leesagtigh geweest en dat ben ik nogh. en dat is mijn geselschap en tijtverdrijf want mijn amt dat ik nu bedien moet ik tuis blijve en dat doet mijn veel leese en schrijve.

ik heb dit boeck gekoft tot een meemoryboeck en om mijn dinge soo wat aan te tekenen maar mijn denckt dat ik al wel aanteiken. het sal ook alst oud geworden is bij mijn nakommers denck ik nogh wel iet in extyme⁵ weese. ik heb bespuert datter die nogh wel sulle weese die lust hebbe om wat te leese. dit boeck moet ook nootsakelijk onder mijn famylie blijven berusten, onder degeenen diet best waardigh is en het moet noeit vervreemde, want wat hoefve vreemde te weeten van mijn en ons secreeten⁶.

Ik heb de 3 marge verhuert an Marg[...] Kruithof voor 7 jaar om f 7.—, verscheene Kerssemis:

1763 bet. den 15 April	1764
1764 „ „ 12 „	1765
1765 „ „ „ Maart	1766
etc.	

1770 weer huer gemaakt.

Verhueringh van lande.

Jan Andewegh of Jan Voeties heeft in huer 2 marge landt dewelke sijn vrous moeder Neltie Pieters Geltelder wel 40 jaaren heeft gebruikt. noem Keese en betaelde doen f 32 voor de marge en nu van mijn gehuert om f 29 de marge eens gelt⁷ voor de tyt

4. Vee.

5. Gewaardeerd.

6. Deze optekeningen waren kennelijk niet bedoeld om buiten de familiekring bekend te worden. De schrijver moest eens weten. Overigens, mochten er lezers zijn die hopen op nog wat pikante geheimen, hun kan ik nu reeds een teleurstelling niet besparen: nergens – ook in de volgende afleveringen niet – komt ook maar iets ter sprake dat zagezegd gevoelig ligt voor de persoonlijke levenssfeer.

7. In één keer betaald.

van 7 agter een koomende jaaren, het eerste jaar verscheenen Kerssemis 1721, geeindicht Kerssemis 1727 en al de huerjaaren betaalt.

Ik heb met de regente vant boovenstaande landt toebehoorende het Proveniershuis tot Rotterdam weer huer gemaakt voor 14 jaar, beginnende met den jaaren 1721 tot 1735 en sijn geëxpireert en janne huer jaaren mee⁸ tot 1735.

Ik heb met de regente vant Proveniershuis weer huer gemaakt vant selve landt, vant jaar 1735 tot 1745, en weer verhuert an Jan Voeties voor 7 jaar, van 1735 tot Kerssemis 1741, en al de huere betaalt.

De huer weer vernieut voor 7 jaar om *f* 58 den hoop en eindicht Kerssemis 1748.

Ik heb met de regente weer huer gemaakt voor 7 jaar. het bovenstaande land weer verhuert aan Leendert Tackebos voor 7 jaar om *f* 58.

---

8. Het is onduidelijk wat hier bedoeld wordt. Ik vermoed dat dit fragment in het origineel voor de kopiïst onleesbaar was, en dat hij toen heeft opgeschreven wat hij dacht dat het moest zijn. Maar zijn resultaat levert slechts onzin op.

verenigingsnieuws

verslagen en mededelingen

Werkgroep BODEMONDERZOEK

Werkzaamheden: Het uitvoeren van veldverkenningen en, indien mogelijk en gewenst, het verrichten van opgravingen. De gevonden voorwerpen of scherven worden gerestaureerd, beschreven en tentoongesteld.

Streek bij Barendrecht trok al in Bronstijd bewoners

De afgelopen weken is meer aan het licht gekomen over vroegere bewoning in het gebied van de toekomstige woonwijk Carnisselande. Naar nu blijkt hebben zich daar in de Bronstijd al mensen opgehouden. De Vroege Bronstijd begon rond 2100 voor Christus. In de daarop volgende Midden- en Late Bronstijd, IJzertijd, Romeinse tijd en Middeleeuwen bleven mensen het gebied bewonen. De overlast van de stijgende waterspiegel zorgde er vanaf de veertiende eeuw voor dat men zich elders in de nabijheid ging vestigen. Daardoor kwam bijvoorbeeld Barendrecht tot groei. Carnisselande werd een agrarisch gebied en pas in onze dagen wordt weer werk gemaakt van terugkeer van bewoners naar de polder.

De voorgenomen bouw van nieuwe woningen in het gebied biedt gelegenheid de ondergrond nader onder de loep te nemen. Leden van de Historische Vereniging coördineren het veldwerk ter plekke. Het archeologisch veldonderzoek op de plaats van de geplande wijk wordt uitgevoerd in samenwerking met de SOB uit de Hoeksche Waard. Basis van het onderzoek vormen luchtfoto's, deels afkomstig van de F 16-fotoverkenningsvluchten die in 1994 boven de Hoeksche Waard werden uitgevoerd. Andere komen van de Topografische Dienst in Emmen. Door deze foto's met elkaar te vergelijken en vervolgens vermeende sporen in het veld na te gaan kan worden bepaald hoe het bodemarchief ter plekke is opgebouwd. Vooralsnog blijkt deze onderzoeksmethode in Carnisselande interessante resultaten op te leveren, zozeer zelfs dat op aangeven van het 'veldteam' van onze werkgroep BOOR eind september begonnen is aan een enkele dagen durende opgraving op de plaatsen waar dit team in de afgelopen weken zulke bijzondere sporen uit een niet alleen voor Barendrecht ver en belangrijk verleden heeft gevonden.

*Ton Blinde
Arnold de Man*

HISTORISCHE VERENIGING BARENDRECHT

Verenigingsgebouw *D' Ouwe School*, Dorpsstraat 150a, 2992 BE Barendrecht, tel. 0180 618142

Openingstijden: tijdens tentoonstellingen 's woensdags en 's zaterdags van 14.00 tot 16.30 uur

Postbankrekening 25 30 926

Contributie f 27,50 per jaar

WERKGROEPEN

Archieven Oud Barendrecht

Contactpersoon mw M.H. de Bruijn-Veenman, Alblas 11
2991 RA Barendrecht, tel. 0180 614751

Barendrecht van vroeger op ansicht en foto

- ansicht

Contactpersoon L. de Klerk, Marjoleinlaan 31
2991 HL Barendrecht, tel. 0180 615577

- foto

Contactpersoon F. van Heest, Kempenaar 75
2991 PJ Barendrecht, tel. 0180 612371

Bibliotheek en Archief

Contactpersoon mw E. van Eijdsden-van der Wel, Schokker 35
2991 DJ Barendrecht, tel. 0180 614660

Bodemonderzoek

Contactpersoon T.C. Blinde, Devel 10
2991 RB Barendrecht, tel. 0180 615096

Genealogie

Contactpersoon A.M. Overwater, Jaagpad 65
2992 VJ Barendrecht, tel. 0180 612152

Historisch Boerderijen- en Monumentenonderzoek

Contactpersoon A.G.W. Wesdorp, De Zeeg 25
2991 EH Barendrecht, tel. 0180 613872

Tentoonstellingen

Contactpersoon mw J.W.M. Verboom-van Geenen, Schaatsbaan 19
2992 CN Barendrecht, tel. 0180 615728

Voorwerpen

Contactpersoon W.M. Groenenboom, Voordijk 267
2992 AL Barendrecht, tel. 0180 612617

BESTUUR

<i>Voorzitter</i>	M. Zoutendijk, Oranjestraat 2a 2991 CL Barendrecht, tel. 0180 614200
<i>Secretaris</i>	mw J.W.M. Verboom-van Geenen, Schaatsbaan 19 2992 CN Barendrecht, tel. 0180 615728
<i>Penningmeester</i>	J. Baan, IJsselstraat 5 2991 AN Barendrecht, tel. 0180 613445
<i>Leden</i>	P. van Bergeijk, Ziedewijdsedijk 59 2991 VP Barendrecht, tel. 0180 612252 A.Z. van Helden, 3e Barendrechtseweg 471 2991 SH Barendrecht, tel. 0180 614232 D. Mooyaart, Doormanplein 4 2992 BC Barendrecht, tel. 0180 612619 A. Koedoot, Perentuin 2, 2991 TN Barendrecht tel. 0180 614811 (<i>beheerder verenigingsgebouw</i>)

Ledenadministratie

F. van Heest, Kempenaar 75
2991 PJ Barendrecht, tel. 0180 612371

ENERGIE VOOR 3

Drie energieke bedrijven staan voor u paraat. Uw aangewezen partners op velertei gebied.

Energie

- * 24 uur tankservice.
- * Autowassen op alle manieren, personenauto's én trucks.
- * Leveren van (motor)brandstoffen op de plaats waar en wanneer u dat wenst.

Auto

- * Renault, uw altijd parate partner voor bedrijf en gezin.
- * Nieuw óf top-occasion, als aantrekkelijk alternatief.

Expeditie

- * Wereldwijd, vakkundig en vertrouwd, tegen zeer gezonde kwaliteits/prijsverhouding.
- * Douanexpediteurs.

**BERKMAN
ENERGIE SERVICE**

RENAULT

**BERKMAN
VISSER**

**BERKMAN
FORWARDING**

Tuindersweg 34 - Barendrecht - 0180-612366*/613700*

Verwarming
IJzerwaren
Gereedschappen
Administratie tel. 01806 - 1 28 66

annink&zn.

Postadres:
Postbus 67 - 2990 AB Barendrecht

Telefax: 01806 - 20704

TE KOOP

Als makelaar en taxateur weet Frits Markus 'Markant' wat er in de onroerend goerd wereld te koop is. Natuurlijk niet het Vrijheidsbeeld. Maar de makelaarskennis is bij 'Markant' wel in huis om alle andere projecten aan te kunnen. Wilt u een huis verkopen of zoekt u een ander huis, wenst u een zorgvuldige taxatie of een objectief typorechadvies kom dan gerust eens langs.

Graag bespreken wij met u de mogelijkheden en voordelen die 'Markant' u kan bieden. U vindt 'Markant' aan de Middenbaan 94. 'Markant' is geopend van maandag tot en met zaterdag!

Markant
FRITS MARKUS MAKELAAR & TAXATEUR O.G.

Middenbaan 94 - 2991 CT Barendrecht. Tel.: 0180-620099 Fax: 0180-611585

BOUW- EN AANNEMINGSBEDRIJF

P.C. BARENDREGT

HEERJANSDAM BV.

* N I E U W B O U W *

* R E N O V A T I E *

* R E S T A U R A T I E *

=====

Noldijk 193

2991 VJ Barendrecht

Tel. 078-677 19 00

Fax. 078-677 17 22

ACHTEROM 1 - BARENDRECHT, TEL. 0180 - 613193
OUDELAND 128 - ZWIJNDRECHT, TEL. 078 - 6101310